

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 4 martie 2014¹

Cauza C-114/13

**Theodora Hendrika Bouman
împotriva
Rijksdienst voor Pensioenen**

[cerere de decizie preliminară formulată de arbeidshof te Antwerpen (Belgia)]

„Trimitere preliminară — Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 — Articolul 46a alineatul (3) litera (c) — Securitatea socială a lucrătorilor migranți — Asigurarea pentru limită de vârstă și de deces — Calculul prestațiilor — Reguli naționale de prevenire a cumulului — Noțiunea «asigurare voluntară sau asigurare facultativă continuă» — Pensie națională în temeiul unui sistem de asigurare obligatorie cu posibilitatea de a solicita scutirea de afiliere la sistemul amintit într-o anumită perioadă — Valoarea atestatului întocmit de instituția competentă dintr-un alt stat membru — Regulamentul (CE) nr. 574/72 — Articolul 47”

I – Introducere

1. Prezenta cerere de decizie preliminară oferă Curții prima ocazie de a interpreta noțiunea „prestații acordate pe bază de asigurare voluntară sau asigurare facultativă continuă” în cadrul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71², care exceptează prestațiile respective de la aplicarea regulilor naționale de prevenire a cumulului.
2. În litigiul principal, arbeidshof te Antwerpen (Curtea pentru Litigii de Muncă din Antwerpen, Belgia) ridică problema dacă dispoziția menționată include cazul special al pensiei pentru limită de vârstă olandeze care rezultă dintr-o asigurare care este, în principiu, obligatorie, dar care prevede, în anumite condiții, o scutire de afiliere.

1 — Limba originală: franceza.

2 — Regulamentul Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996 (JO 1997, L 28, p. 1, denumit în continuare „Regulamentul nr. 1408/71”).

Regulamentul nr. 1408/71 a fost abrogat și înlocuit de la 1 mai 2010 prin Regulamentul (CE) nr. 883/2004 al Parlamentului European și al Consiliului din 29 aprilie 2004 privind coordonarea sistemelor de securitate socială (JO L 166, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 82). Rămâne totuși aplicabil litigiului principal, în ceea ce privește contestarea unei decizii administrative adoptate în temeiul fostei reglementări. Regulamentul nr. 883/2004 cuprinde, la articolul 53 alineatul (3) litera (c), o dispoziție identică în esență cu cea interpretată în speță.

II – Cadrul juridic

A – Dreptul Uniunii

3. Articolul 46a din Regulamentul nr. 1408/71 cuprinde, astfel cum rezultă din titlul acestuia, dispozițiile generale referitoare la reducere, suspendare sau retragere aplicabile prestațiilor de invaliditate, de limită de vârstă sau de urmaș în temeiul legislațiilor statelor membre.

4. Articolul 46a alineatul (3) din regulamentul amintit prevede:

„Următoarele reguli sunt aplicabile pentru punerea în aplicare a dispozițiilor privind reducerea, suspendarea sau retragerea prevăzute de legislația unui stat membru în cazul cumulului unei prestații de invaliditate, limită de vârstă sau urmaș cu o prestație de aceeași natură sau cu o prestație de natură diferită sau cu alte venituri:

[...]

(c) nu se ia în considerare quantumul prestațiilor dobândite în temeiul legislației unui alt stat membru care sunt acordate pe bază de asigurare voluntară sau asigurare facultativă continuă;

[...]”

5. Regulamentul (CEE) nr. 574/72³ prevede la articolul 47, intitulat „Calcularea quantumurilor datorate ce corespund perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă”:

„În conformitate cu legislația pe care o aplică, instituția fiecărui stat membru calculează quantumul care corespunde perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă care, conform articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul [nr. 1408/71], nu face obiectul dispozițiilor unui alt stat membru privind retragerea, reducerea sau suspendarea.”

B – Dreptul național

1. Dreptul belgian

6. Articolul 52 alineatul 1 primul paragraf din Decretul regal din 21 decembrie 1967 privind reglementarea generală a sistemului de pensii pentru limită de vârstă și de pensii de urmaș pentru lucrătorii salariați (*Belgisch Staatsblad*, 16 ianuarie 1968, p. 441) prevede:

„În cazul în care soțul supraviețuitor poate să pretindă, pe de o parte, o pensie de urmaș în temeiul sistemului de pensii pentru lucrătorii salariați și, pe de altă parte, una sau mai multe pensii pentru limită de vârstă sau orice alt avantaj care le înlocuiește în temeiul sistemului de pensii pentru lucrători sau al altor sisteme de pensii, pensia de urmaș poate fi cumulată cu pensiile pentru limită de vârstă menționate numai până la concurența unei sume egale cu 110 % din quantumul pensiei de urmaș care ar fi fost acordată soțului supraviețuitor pentru o carieră completă.”

3 — Regulamentul Consiliului din 21 martie 1972 de stabilire a normelor de aplicare a Regulamentului nr. 1408/71 (JO L 74, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 74), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 1248/92 al Consiliului din 30 aprilie 1992 (JO L 136, p. 7 denumit în continuare „Regulamentul nr. 574/72”). Regulamentul (CE) nr. 987/2009 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 septembrie 2009 de stabilire a procedurii de punere în aplicare a Regulamentului nr. 883/2004 (JO L 284, p.1), care abrogă Regulamentul nr. 574/72 cu efecte de la 1 mai 2010, reia aceeași dispoziție la articolul 43 alineatul (3) primul paragraf din acesta.

2. Dreptul olandez

7. Legea privind sistemul general de pensii pentru limită de vârstă (Algemene Ouderdomswet, denumit în continuare „AOW”) prevede asigurarea obligatorie în special pentru toți resortisanții olandezi care au reședința pe teritoriul Regatului Țărilor de Jos.

8. Articolul 22 din Decretul regal privind extinderea și restrângerea categoriei persoanelor obligate la plata contribuțiilor la asigurările sociale (Besluit beperking en uitbreiding kring verzekeren volksverzekeringen, denumit în continuare „decretul olandez”) prevede:

„În măsura în care nu lucrează în Țările de Jos, persoana care are reședința în această țară și care are dreptul la o prestație în temeiul unui sistem legal sau extralegal de securitate socială din străinătate sau în temeiul unui sistem al unei organizații internaționale este scutită, la cerere, de Oficiul Național de Pensii, de asigurarea la [AOW] [...] atât timp cât aceasta:

- a) are dreptul cu titlu permanent exclusiv la o prestație menționată în partea introductivă a prezentei dispoziții, iar cuantumul lunar al acestei prestații este cel puțin egal cu 70 % din cuantumul prevăzut la articolul 8 alineatul 1 litera a) din Legea privind salariul minim și indemnizația minimă de concediu [Wet minimumloon en minimumvakantiebijslag]

[...]”

III – Litigiul principal

9. Doamna Bouman, resortisantă olandeză, a fost căsătorită cu un resortisant belgian și a locuit în Belgia în perioada 1957-1974.

10. Întrucât soțul său a decedat în anul 1968, aceasta primește o pensie de urmaș în Belgia începând cu 1 septembrie 1969.

11. După întoarcerea sa în Țările de Jos în anul 1974, doamna Bouman a contribuit pentru a dobândi dreptul la pensie pentru limită de vârstă în Țările de Jos în temeiul AOW.

12. Pentru ultimii patru ani anteriori vârstei de pensionare, și anume începând cu 1 august 2003, doamna Bouman a solicitat și a obținut o scutire de asigurarea în temeiul AOW potrivit articolului 22 din decretul olandez. Aceasta a încetat astfel să contribuie la sistemul de securitate socială olandez, ceea ce a avut drept consecință faptul că nu și-a completat dreptul la pensie în temeiul AOW.

13. De la 1 iunie 2007, când a împlinit vârsta de pensionare, aceasta primește o pensie incompletă în temeiul AOW.

14. Prin decizia din 4 februarie 2009, Oficiul Național de Pensii din Belgia a verificat cuantumul pensiei de urmaș de care beneficiază doamna Bouman și a decis să îl reducă, cu efecte de la 1 iunie 2007, ținând seama de cuantumul pensiei în temeiul AOW, și să recupereze suma plătită în plus.

15. La 4 mai 2009, doamna Bouman a formulat o acțiune la arbeidsrechtbank te Antwerpen (Tribunalul pentru Litigii de Muncă din Antwerpen) împotriva acestei decizii.

16. Sociale Verzekeringsbank (oficiul național de pensii olandez, denumit în continuare „SVB”) a fost sesizat pentru a stabili dacă prestația de care beneficiază doamna Bouman este acordată pe baza unei asigurări voluntare sau facultative continue.

17. Astfel cum rezultă din decizia de trimitere, prin scrisorile din 31 iulie 2009 și din 15 iunie 2010, SVB a arătat că asigurarea în temeiul AOW este, în principiu, o asigurare obligatorie și că este vorba despre o asigurare voluntară sau facultativă continuă numai în două ipoteze, și anume, în primul rând, atunci când regularizarea perioadelor în care nu a contribuit la sistemul de asigurări sociale în trecut se solicită în termen de un an de la data intrării în vigoare a primei asigurări obligatorii sau, în al doilea rând, atunci când continuarea voluntară a asigurării se solicită în anul care urmează expirării asigurării obligatorii. În cele două situații, este necesară o cerere adresată SVB și nu există nicio îndoială, potrivit SVB, că doamna Bouman nu a recurs niciodată la această posibilitate de asigurare voluntară sau facultativă continuă.

18. SVB concluzionează de aici că pensia în temeiul AOW a persoanei în cauză „nu se întemeiază nici în totalitate, nici parțial pe perioade de asigurare voluntară, ci a fost dobândită integral în urma perioadelor de asigurare obligatorii”.

19. Întrucât arbeidsrechtbank te Antwerpen a respins acțiunea pe fond prin hotărârea din 6 mai 2010, doamna Bouman a declarat apel împotriva acestei hotărâri la arbeidshof te Antwerpen.

20. Arbeidshof te Antwerpen are îndoieli în ceea ce privește conformitatea poziției SVB cu articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 și consideră că este competentă să soluționeze această problemă în cadrul litigiului principal.

IV – Întrebarea preliminară și procedura în fața Curții

21. În aceste condiții, arbeidshof te Antwerpen a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții de Justiție următoarea întrebare preliminară:

„Partea din prestația [potrivit AOW] plătită unui rezident olandez, care are ca temei o perioadă de asigurare în care acest rezident olandez poate să renunțe la cerere la afilierea la sistemul olandez și, astfel, la obligația de a contribui în cadrul acestui sistem – posibilitate de care a făcut efectiv uz pentru o anumită perioadă –, poate fi asimilată unei prestații acordate pe baza unei asigurări facultative continue în sensul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, astfel încât nu poate fi luată în considerare la aplicarea regulilor de prevenire a cumulului prevăzute la articolul 52 alineatul 1 primul paragraf din Decretul regal din 21 decembrie 1967 privind reglementarea sistemului de pensii pentru limită de vârstă și de pensii de urmaș pentru lucrătorii salariați?”

22. Decizia de trimitere din data de 4 martie 2013 a fost primită la grefa Curții la 11 martie 2013. Doamna Bouman, Regatul Belgiei și Comisia Europeană au depus observații scrise. În lipsa unor cereri în acest sens, nu a avut loc o ședință.

V – Analiză

A – *Observații introductive*

23. Prezenta cauză prezintă o particularitate care constă în faptul că interpretarea dreptului Uniunii este solicitată de instanța de trimitere belgiană care are îndoieli în ceea ce privește conformitatea cu dreptul Uniunii a poziției exprimate în documentul emis de SVB, oficiul de pensii olandez.

24. Astfel, documentul întocmit de SVB atestă caracterul obligatoriu al tuturor perioadelor de asigurare realizate de doamna Bouman, respingând astfel ipoteza că pensia sa din Țările de Jos poate avea ca temei, în tot sau în parte, o perioadă de asigurare voluntară sau facultativă continuă.

25. Amintim că, în temeiul articolului 47 din Regulamentul nr. 574/72, instituția națională competentă calculează cuantumul datorat care corespunde perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă în scopul aplicării regulilor de prevenire a cumulului din alt stat membru.

26. Pentru a da un răspuns util instanței de trimitere în aceste condiții, considerăm că trebuie să se analizeze în prealabil problema dacă atestatul întocmit potrivit articolului 47 din Regulamentul nr. 574/72 este obligatoriu pentru instituțiile din alt stat membru.

27. Problematika recunoașterii documentelor administrative în domeniul securității sociale este delimitată de obligația instituțiilor competente din statele membre de a coopera cu bună-credință pentru a garanta efectul deplin al dispozițiilor de drept al Uniunii și a asigura realizarea obiectivelor prevăzute la articolele 45 TFUE-48 TFUE. Această obligație generală rezultă din principiul cooperării loiale consacrat de articolul 4 alineatul (3) primul paragraf TUE⁴.

28. În jurisprudența care decurge din Hotărârea FTS⁵, pe care Comisia o invocă în speță pentru a susține că instanța de trimitere belgiană este ținută de poziția SVB, Curtea a constatat că atestatul privind legislația aplicabilă, întocmit în temeiul dispozițiilor titlului III din Regulamentul nr. 574/72 (certificatul E 101)⁶, este obligatoriu pentru instituțiile de securitate socială din alte state membre în măsura în care aceasta atestă afilierea lucrătorilor detașați la sistemul de securitate socială din statul membru în care este stabilită întreprinderea acestora.

29. Această soluție sustrage certificatul amintit de la controlul exercitat de instanțele dintr-un stat membru gazdă, supunând soluționarea eventualelor litigii procedurii de conciliere stabilite de reglementarea Uniunii⁷, fără a aduce atingere căilor de atac din statul membru în care se află instituția emitentă, precum și inițierii de către statul membru gazdă a unei proceduri în constatarea neîndeplinirii obligațiilor împotriva statului membru în care se află instituția emitentă⁸.

30. Dacă această limitare a controlului jurisdicțional se justifică prin rațiuni de securitate juridică, aplicabile documentului administrativ care atestă afilierea persoanei în cauză la sistemul de asigurare dintr-un stat membru, aceasta nu poate fi însă, în opinia noastră, extinsă automat la celelalte atestări eliberate în domeniul reglementat de Regulamentul nr. 1408/71.

31. Această poziție pare să fie confirmată de abordarea pe care a avut-o Curtea în Hotărârea sa Adanez-Vega, cu privire la o atestare a perioadelor de asigurare realizate în alt stat membru, invocată pentru a stabili existența dreptului la prestații de șomaj. Făcând totodată trimitere la Hotărârea FTS, citată anterior, Curtea a considerat că o atestare eliberată de instituția competentă spaniolă în care se menționează perioadele de asigurare sau de angajare realizate în calitate de lucrător salariat nu constituie o probă irefragabilă în raport cu instituția competentă germană, nici în raport cu instanțele germane, ceea ce presupune că acestea din urmă continuă să fie în totalitate libere să verifice conținutul atestării⁹.

4 — A se vedea Concluziile avocatului general Jacobs prezentate în cauza FTS (Hotărârea din 10 februarie 2000, C-202/97, Rec., p. I-883, punctul 56).

5 — Hotărârea citată anterior (punctul 59), precum și Hotărârea din 30 martie 2000, Banks și alții (C-178/97, Rec., p. I-2005, punctul 46), și Hotărârea din 26 ianuarie 2006, Herbosch Kiere (C-2/05, Rec., p. I-1079, punctele 30 și 31).

6 — Înlocuit în prezent de formularul A1 întocmit în temeiul articolului 19 alineatul (2) din Regulamentul nr. 987/2009.

7 — Procedura de conciliere este reglementată în prezent de articolul 5 din Regulamentul nr. 987/2009, precum și de decizia A1 a comisiei administrative pentru coordonarea sistemelor de securitate socială din 12 iunie 2009 în ceea ce privește stabilirea unei proceduri de dialog și conciliere privind validitatea documentelor, determinarea legislației aplicabile și acordarea de prestații în conformitate cu Regulamentul nr. 883/2004 (JO 2010, C 106, p.1).

8 — Hotărârile citate anterior FTS (punctele 57 și 58), precum și Herbosch Kiere (punctele 28 și 29).

9 — Hotărârea din 11 noiembrie 2004, Adanez-Vega (C-372/02, Rec., p. I-10761, punctele 36 și 48). A se vedea de asemenea Hotărârea din 8 iulie 1992, Knoch (C-102/91, Rec., p. I-4341, punctele 53 și 54).

32. Astfel, în opinia noastră, linia de demarcație poate fi trasată între, pe de o parte, documentele administrative care atestă afilierea persoanei interesate și, pe de altă parte, documentele prin care se urmărește să se specifice evenimente survenite sau perioade realizate în temeiul legislației statului membru de origine pentru stabilirea drepturilor care decurg din legislația statului membru gazdă.

33. În această a doua situație, autoritățile statului membru gazdă, cărora le revine obligația de stabili drepturile persoanei interesate, continuă să fie libere să controleze toate elementele pertinente, inclusiv cele confirmate de autoritatea care emite atestarea.

34. Aceasta este exact situația care se regăsește în speță, întrucât autoritățile belgiene trebuie să țină seama de perioadele de asigurare realizate în temeiul legislației olandeze pentru a stabili întinderea drepturilor doamnei Bouman, astfel cum rezultă din aplicarea regulilor belgiene de prevenire a cumulului. În aceste condiții, instanța belgiană poate controla conținutul atestatului eliberat de autoritatea olandeză în temeiul articolului 47 din Regulamentul nr. 574/72, în special în privința conformității sale cu dreptul Uniunii.

35. Instanța de trimitere poate sesiza, așadar, în mod util Curtea cu o întrebare preliminară care se adresează în cadrul unei astfel de verificări.

B – Cu privire la noțiunea „asigurare voluntară sau asigurare facultativă continuă” în sensul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71

36. Potrivit jurisprudenței constante, pentru interpretarea unei dispoziții de drept al Uniunii, este necesar să se țină cont nu doar de termenii acesteia, ci, în egală măsură, de contextul său și de obiectivele urmărite prin reglementarea din care aceasta face parte¹⁰. Geneza unei dispoziții a dreptului Uniunii poate de asemenea să ofere elemente pertinente pentru interpretarea acesteia¹¹.

37. Trebuie să precizăm mai întâi că noțiunea „asigurare voluntară sau asigurare facultativă continuă” nu face obiectul unei definiții legale în Regulamentul nr. 1408/71.

38. În ceea ce privește textul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, diferitele versiuni lingvistice ale regulamentului utilizează termeni ușor diferiți pentru a desemna noțiunea „asigurare voluntară sau asigurare facultativă continuă”, care coincid totuși în sensul că pun accentul pe caracterul voluntar al afilierii la asigurare¹².

39. În ceea ce privește, în continuare, contextul normei de drept interpretate, amintim că Regulamentul nr. 1408/71 constituie, prin dispozițiile titlului II din acesta, un sistem complet și uniform de norme privind conflictul întemeiat pe principiul unicității legislației aplicabile¹³.

10 — A se vedea printre altele Hotărârea din 17 noiembrie 1983, Merck (292/82, Rec., p. 3781, punctul 12) și Hotărârea din 19 decembrie 2013, Koushkaki (C-84/12, punctul 34).

11 — Hotărârea din 3 octombrie 2013, Inuit Tapiriit Kanatami și alții/Parlamentul European și Consiliul (C-583/11 P, punctul 50).

12 — Există un decalaj între, pe de o parte, versiunile lingvistice care fac o diferență între noțiunea „voluntară” și noțiunea „facultativă (continuă)” (în special versiunile în limbile spaniolă, engleză, franceză, italiană, lituaniană sau polonă) și, pe de altă parte, cele care utilizează același termen pentru a desemna asigurarea „voluntară” și asigurarea „voluntară continuă” sau asigurarea „continuă în mod voluntar” (în special versiunile în limbile daneză, germană, neerlandeză sau suedeză).

13 — A se vedea în acest sens Hotărârea din 5 mai 1977, Perenboom (102/76, Rec., p. 815), și Hotărârea din 4 octombrie 2012, Format Urządzenia i Montaż Przemysłowe (C-115/11, punctul 29).

40. Acest sistem de coordonare nu se extinde, în principiu, la asigurarea voluntară sau facultativă continuă, aceasta rămânând, potrivit articolului 15 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1408/71, exclusă de la aplicarea articolelor 13-14d din regulamentul menționat, cu excepția cazului în care, în ceea ce privește ramura în cauză, într-un stat membru nu există decât un singur regim de asigurare voluntară¹⁴.

41. Articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 înlătură asigurarea voluntară sau facultativă continuă de la aplicarea regulilor de prevenire a cumulului în cazul în care acestea sunt prevăzute de legislația unui stat membru.

42. Această dispoziție constituie o consecință logică a excluderii asigurării voluntare sau facultative continue din sistemul de coordonare întemeiat pe principiul unicității legislației. Aceasta permite astfel persoanei care s-a deplasat în cadrul Uniunii Europene și care a ales în mod voluntar să obțină dreptul la o pensie pentru limită de vârstă, de invaliditate sau de urmaș în alt stat membru să păstreze asigurarea socială suplimentară aferentă acestei opțiuni.

43. Această considerație este coroborată cu geneza dispoziției în discuție, care a fost introdusă în Regulamentul nr. 1408/71 prin Regulamentul nr. 1248/92.

44. Astfel cum rezultă din propunerea prezentată de Comisie la acea dată¹⁵, limitarea avută în vedere de introducerea articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 era destinată să răspundă tendinței care rezultă din Hotărârea Schaap¹⁶ în ceea ce privește interpretarea articolului 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 574/72¹⁷. Această din urmă dispoziție, abrogată prin Regulamentul nr. 1248/92, excepta prestațiile corespunzătoare perioadelor de asigurare voluntară sau facultativă continuă, în scopul aplicării clauzelor naționale de prevenire a cumulului în cadrul articolului 46 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71.

45. Amintim că domnul Schaap, un resortisant olandez, susținea că respectivul articol 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 574/72, al cărui titlu conținea o trimitere explicită la situația suprapunerii perioadelor de asigurare voluntară și obligatorie, împiedica autoritățile olandeze să deducă din pensia sa obținută în această țară partea din pensia germană dobândită pe baza perioadelor de asigurare voluntară, chiar dacă, în cazul său, perioadele de asigurare nu se suprapuneau.

46. Curtea a arătat că Regulamentul nr. 1408/71 „oferă lucrătorului beneficiul prestațiilor corespunzătoare oricărei perioade de asigurare voluntară sau facultativă”, chiar și în afara ipotezei perioadelor suprapuse, și, în consecință, a extins aplicarea respectivului articol 46 alineatul (2) din Regulamentul nr. 574/72 la toate situațiile de cumul de pensii care intră sub incidența articolului 46 alineatul (3) din Regulamentul nr. 1408/71¹⁸.

14 — Pentru comentariul dispoziției similare a articolului 14 alineatul (1) din Regulamentul nr. 883/2004, a se vedea Ślebzak, K., *Koordinacja systemów zabezpieczenia społecznego*, LEX Wolters Kluwer, Varșovia, 2012, p. 256, și Steinmeyer, H.-D., *Europäisches Sozialrecht*, M. Fuchs (editor), a șasea ediție, Nomos, Baden-Baden, 2013, p. 209.

15 — Propunerea de regulament (CEE) al Consiliului de modificare a Regulamentului nr. 1408/71 și a Regulamentului nr. 574/72 [COM(89) 370 final, p. 23].

16 — Hotărârea din 5 aprilie 1979, Schaap, cunoscută sub numele „Schaap II” (176/78, Rec., p. 1673), cu o notă de Wyatt, D., *European Law Review*, 1981, p. 54 și 55.

17 — Articolul 46 din Regulamentul nr. 574/72, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CEE) nr. 1392/74 al Consiliului din 4 iunie 1974 (JO L 152, p. 1), prevedea, la alineatul (2): „În aplicarea articolului 46 alineatul (3) din [Regulamentul nr. 1408/71 în versiunea sa inițială], sumele prestațiilor corespunzătoare perioadelor de asigurare continuă voluntară sau facultativă nu se iau în considerare”.

18 — Hotărârea Schaap II (punctele 10 și 11).

47. Având în vedere geneza dispoziției interpretate, precum și obiectivele urmărite la introducerea acesteia în sistemul Regulamentului nr. 1408/71, trebuie să se dea, în opinia noastră, expresiei „asigurare voluntară sau facultativă continuă” o interpretare suficient de largă pentru a nu priva persoana interesată de beneficiul oricărei perioade de asigurare voluntară sau facultativă continuă, realizată în temeiul legislației unui alt stat membru.

48. Această poziție este confirmată de obiectivul Regulamentului nr. 1408/71, care urmărește să faciliteze mobilitatea persoanelor în cadrul Uniunii, respectând totodată caracteristicile proprii legislațiilor naționale privind securitatea socială, și să nu dezavantajeze persoanele care își exercită dreptul la liberă circulație¹⁹.

49. Dispozițiile Regulamentului nr. 1408/71 trebuie interpretate, așadar, în lumina articolului 48 TFUE, ceea ce presupune în special că lucrătorii migranți nu trebuie nici să își piardă drepturi la prestații de securitate socială, nici să suporte o reducere a cuantumului acestora pentru că și-au exercitat dreptul la liberă circulație conferit prin Tratatul FUE²⁰.

50. Astfel cum susține de asemenea Comisia în observațiile prezentate în prezenta cauză, pentru a se insera în mod armonios în urmărirea acestui obiectiv care stă la baza Regulamentului nr. 1408/71, dispoziția în discuție trebuie interpretată astfel încât să excludă posibilitatea ca lucrătorul sau un membru al familiei sale care beneficiază de dreptul la prestații derivat să fie privat, prin aplicarea regulilor naționale de prevenire a cumulului²¹, de beneficiul perioadelor de asigurare realizate în mod voluntar în temeiul legislației din alt stat membru.

51. În sfârșit, interpretarea largă a expresiei „asigurare voluntară sau facultativă continuă” este confirmată de poziția adoptată de Curte cu privire la interpretarea articolului 9 alineatul (2) din Regulamentul nr. 1408/71.

52. În contextul dispoziției menționate, care vizează facilitarea accesului la asigurarea voluntară sau facultativă continuă prin impunerea recunoașterii perioadelor de asigurare realizate în alt stat membru, Curtea a oferit o interpretare largă a expresiei în discuție, hotărând că aceasta acoperă „toate tipurile de asigurare care implică un element voluntar”, fie că este vorba sau nu este vorba despre continuarea unui raport de asigurare stabilit anterior²².

53. În opinia noastră, toate aceste considerații militează în mod clar în favoarea unei interpretări largi a noțiunii „asigurare voluntară sau facultativă continuă”.

54. În ceea ce privește situația din speță, astfel cum rezultă din decizia de trimitere, pensia în temeiul AOW rezultă, în principiu, dintr-un sistem de asigurare obligatorie, care s-a aplicat doamnei Bouman în mod automat după întoarcerea sa în Țările de Jos în anul 1974.

19 — Hotărârea din 18 iulie 2006, Nikula (C-50/05, Rec., p. I-7029, punctul 20), și Hotărârea din 3 martie 2011, Tomaszewska (C-440/09, Rep., p. I-1033, punctul 28).

20 — Hotărârea din 9 august 1994, Reichling (C-406/93, Rec., p. I-4061, punctul 24), Hotărârea din 9 noiembrie 2006, Nemeč (C-205/05, Rec., p. I-10745, punctele 37 și 38), Hotărârea din 20 mai 2008, Bosmann (C-352/06, Rep., p. I-3827, punctul 29), precum și Hotărârea din 12 iunie 2012, Hudzinski și Wawrzyniak (C-611/10 și C-612/10, punctul 46).

21 — Trebuie să se precizeze că Curtea a avut recent ocazia să confirme faptul că Regulamentul nr. 1408/71 nu se opune aplicării unei reguli naționale împotriva cumulului precum este cea vizată în speță, sub rezerva respectării condițiilor impuse de regulamentul menționat, fără a aduce atingere soluției care poate rezulta din eventuala aplicabilitate a dispozițiilor de drept primar (Hotărârea Curții din 7 martie 2013, van den Booren, C-127/11, punctele 34 și 38).

22 — Hotărârea din 16 martie 1977, Liégeois (93/76, Rec., p. 543, punctele 14 și 17), precum și Hotărârea din 18 mai 1989, Hartmann Troiani, (368/87, Rec., p. 1333, punctul 12). Curtea a acordat noțiunii „asigurare facultativă continuă” o interpretare care se îndepărtează într-o oarecare măsură de sensul obișnuit al termenului, hotărând că această noțiune cuprinde asimilarea perioadelor de studii cu perioade de angajare, independent de existența unui raport de asigurare stabilit anterior, și acoperă de asemenea achitarea retroactivă a drepturilor de pensie. Pentru un comentariu analitic, a se vedea Mavridis, P., *La sécurité sociale à l'épreuve de l'intégration européenne*, Sakkoulas-Bruylant, Atena-Bruxelles, 2003, p. 515-518.

55. Rezultă de asemenea din decizia menționată că, pe parcursul unei anumite perioade de afiliere, situația doamnei Bouman se încadra în ipoteza avută în vedere la articolul 22 din decretul olandez, care permite să se obțină o scutire de afiliere la cererea persoanei în cauză. Doamna Bouman a solicitat și a obținut această scutire numai pentru cei patru ani care precedă vârsta sa de pensionare.

56. În aceste condiții, trebuie să se ridice, în esență, problema dacă asigurarea care se impune în mod automat, dar care prevede posibilitatea de a suspenda afilierea la cererea persoanei interesate se încadrează în sfera noțiunii „asigurare voluntară sau facultativă continuă” în sensul dispoziției interpretate.

57. Contrar poziției exprimate în observațiile Regatului Belgiei, nu considerăm că recunoașterea caracterului facultativ al sistemului general, la care afilierea este automată, dar poate face obiectul unei cereri de scutire, precum în speță, este contrară chiar principiului unei asigurări facultative.

58. Caracterul facultativ al afilierii la sistemul de asigurare poate decurge, în opinia noastră, atât din faptul că persoana interesată trebuie să solicite afilierea sa la sistemul de asigurare sau continuarea asigurării, cât și din faptul că acesta are dreptul să obțină o scutire de afiliere. În esență, cele două situații implică posibilitatea asiguratului de a alege și sunt dovada faptului că afilierea, dacă aceasta continuă, nu este scutită de un aspect facultativ.

59. Dorim să subliniem, în această privință, că din decizia de trimitere reiese că contribuțiile plătite de doamna Bouman în perioada în care avea dreptul de a solicita o scutire a afectat cuantumul pensiei sale în temeiul AOW, acordându-i, așadar, o protecție socială suplimentară.

60. Prin urmare, considerăm că se încadrează în noțiunea „prestație acordată pe bază de asigurare voluntară sau facultativă continuă”, în sensul articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71, partea din prestație care are ca temei o perioadă în care persoana interesată avea dreptul de a solicita scutirea de afiliere, dar s-a abținut să procedeze astfel, în cazul în care continuarea afilierii în perioada în discuție are incidență asupra întinderii viitoarei sale prestații.

61. În această privință, nu ne convinge abordarea mai limitată propusă de Regatul Belgiei, potrivit căreia expresia „asigurare facultativă continuă” desemnează exclusiv mecanismele care permit persoanei asigurate să acopere perioadele în care nu plătește contribuțiile de asigurări sociale, pentru a completa lacunele în constituirea pensiei.

62. În opinia noastră, nu reiese nici din termenii și nici din economia dispozițiilor articolului 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 că acoperirea lacunelor este o caracteristică intrinsecă a unei asigurări „voluntare sau facultative continue” în sensul acestei dispoziții.

63. Având în vedere obiectivul care stă la baza dispoziției în discuție, care constă în a nu priva persoana interesată de beneficiul oricărei perioade de asigurare voluntară sau facultativă continuă, realizată în temeiul legislației din alt stat membru²³, această expresie permite, în opinia noastră, o interpretare mult mai deschisă, făcând abstracție de diversele scopuri pe care le poate urmări legislația națională în cauză.

64. Prin urmare, aceasta poate acoperi de asemenea posibilitatea oferită persoanei interesate de a obține sau de a nu obține o suspendare a afilierii pentru anumite perioade, în măsura în care această alegere voluntară ar avea o consecință asupra întinderii viitoarei sale prestații de securitate socială.

23 — A se vedea punctul 47 din prezentele concluzii.

65. Or, această situație se regăsește în speță, dat fiind faptul că doamna Bouman avea posibilitatea de a alege între continuarea afilierii sale în temeiul AOW și scutire, ceea ce a avut o consecință, astfel cum rezultă din decizia de trimitere, asupra perioadelor sale de afiliere și de asemenea asupra cuantumului pensiei sale pentru limită de vârstă.

66. În lumina tuturor acestor observații, considerăm că articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul nr. 1408/71 acoperă partea din prestație care are ca temei o perioadă de asigurare în care persoana interesată avea dreptul de a obține o scutire de la afilierea la sistemul de asigurare obligatorie, în ipoteza în care afilierea din perioada în discuție afectează întinderea prestației de securitate socială.

VI – Concluzie

67. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem Curții să răspundă la întrebarea preliminară adresată de *arbeidshof te Antwerpen* după cum urmează:

„Articolul 46a alineatul (3) litera (c) din Regulamentul (CEE) nr. 1408/71 al Consiliului din 14 iunie 1971 privind aplicarea regimurilor de securitate socială în raport cu lucrătorii salariați, cu lucrătorii care desfășoară activități independente și cu membrii familiilor acestora care se deplasează în cadrul Comunității, în versiunea acestuia modificată și actualizată prin Regulamentul (CE) nr. 118/97 al Consiliului din 2 decembrie 1996, trebuie interpretat în sensul că acoperă partea din prestație care are ca temei o perioadă de asigurare în care persoana interesată avea dreptul de a obține o scutire de la afilierea la sistemul de asigurare obligatorie, în ipoteza în care afilierea din perioada în discuție afectează întinderea prestației de securitate socială.”